

פרוטוקול מס' 247

מישיבת ועובת הכנסת
יום ב', כ"ג בתמוז תשל"ג - 23.7.73, שעה 20:00

י. ישעיהו - יו"ר הכנסת

נכחו:

חברי הוועדה:
א. אלקורי - היו"ר
ד. ארזי
ס. ברעם
ס. ביבי
י. בן-מאיר
י. גולן
א. הרצל
ס. זר
א. יפה
מ. נסים
ט. סנהדראי
צ. ציסמן
א. דז"אל-צאנר
י. רפאל
מ. שחל

מזכירים:

ג. לורך - מזכיר הכנסת
ג. בר-יוסף - סגן מזכיר הכנסת
י. לסברגר - חשב הכנסת
ג. קיטרון - יועץ משפטי לחברי הכנסת
א. בר-זכאי - משרד המשפטים
ח. קלוגמן - משרד המשפטים
ח. מן - מנהלת לשכת יו"ר הכנסת
ע. צורף אלי - מזכיר הוועדה לפניות הציבור
ש. זיסד - הכנסת
ש. חזקיהו - הכנסת

מזכירת הוועדה:

ס. ברפי

רשמה:

צ. ספרן

סדר היום: אהרנא חגיגית של הוועדה עם סיום הכנסת השביעית.

ארוחת ערב חגיגית של ועדת הכנסת עם סיום הכנסת השביעית

הי"ר א. אגסריון: חברי הוועדה, למעשה אני רוצה להתחיל בתרעומת על יושב-ראש הכנסת, שאני מברך אותו בחוכנו, והתרעומת היא זו: בטרחה רבה ובעמל לא קטן של מזכירת הוועדה הוכן הדוח של ועדת הכנסת על פעולותיה. חשבתי כי מן הדין יהיה לחלק אותו בין חברי הכנסת לפחות עד יום רביעי, אך יושב-ראש הכנסת הוציא "צו מניעה", משום שאין מספיקים להדפיס דוחות של ועדות אחרות. אינני חושב שיש בכך כל כך מן הצדק, ואינני אוסר זאת כאן במקרה, משום שאני רואה בכך משום ערעור נוסף שלי בפני יושב-ראש הכנסת.

חברי הוועדה, גם לאחר שצימצמו את עצמנו מכיל הדוח שלנו כ-40 עמוד. צימצמו את עצמנו כיוון שמסרנו באמת רק את המצית הדברים. הוועדה קיימה 247 ישיבות בסך הכל, ואני יכול לומר בלי שמץ של הגזמה, שחלק מהדומה של הכנסת עובר דרך ועדת הכנסת.

כידוע לכם היה יושב-הראש הראשון של הוועדה הזו, בכנסת הזו, חבר-הכנסת משה ברעם. הוא כיהן בתפקיד זה זמן קצר, ולאחריו בא חברנו ישראל ישעיהו, שאחרי מותו של ברקת, זכרוננו לברכה, נבחר כיושב-ראש הכנסת. לאחר שנבחר לכהונה זו, זכיתי אני לבוא במקומו. בראשותו של ישראל ישעיהו נעשתה בוועדה עבודה רבה בשטח החקיקתי מבחינת תקנון הכנסת. נעשה בדיקה בפרק חשוב מאד של התקנון - פרק ההצעות לסדר היום, שכבר נכנס לתוקף. אני סבור שפרק אחד מתוך הפרק הזה עדיין אינו מספק אותנו עד היום, ופרוונתי לענין ההצעות הדחופות לסדר היום. הכנסת כודעת תחת מעמסה זו, וצריך יהיה למצוא לכך תיקון בכנסת הבאה. פרט לכך יש לציין שתוקן גם סעיף 60 בקשר להצבעות חשאיות.

אני רוצה להעלות מספר דברים, שלפי דעתי עומדים על סדר יומה של ועדת הכנסת הבאה, ושחלק מהם נעשה גם אנחנו החלטנו כי החל מספטמבר נדון בפרק השאילתות, שלכל הדעות טעון תיקון בוועדת הכנסת. נראה לי כי בכנסת הבאה צצטרך לטפל באופן יסודי בפרק הנקרא - סוב-יודיציה, בלומר לתת לענין זה סייגים ומגבלות ולפרש מה קרוי סוב-יודיציה בכנסת. עוד נושא הטעון לדעתי תיקון - הסדרים בקשר לדין בתקציב. עד היום הנוהל הוא שדנים בתקציב, ולאחר מכן, בנפרד, במשרדי השרים, תוך כדי מסום הצבעות נפרדות. יש בכך דבר מה שאינו מתואם, ונצטרך לדון גם על נושא זה באופן יסודי. ייתכן שנצטרך גם לדון בענין הוועדות, ענין הטעון רביזיה במקצת: מספר הוועדות ומספר החברים בוועדות. דבר נוסף שיצטרך לעמוד בפני אלה שיישבו בוועדת הכנסת הבאה - כוחן של המסקנות המתקבלות בוועדות הכנסת.

ייתכן שבחלק מהדברים האלה יכולנו גם אנו, בוועדה הזאת, לטפל, אך אני מודה ומתוודה - יכול להיות שיהיה מי שיראה בכך חטא, אני אינני חושב זאת לחטא - כי נמצאתי מלהביא אנו בפני הוועדה, ביחוד בתקופה האחרונה, משום שהדברים צדאו לי קוצטודורסליים במידה לא קטנה לא חשבתי כי עם התקרבונו לבחירות הבאות עלינו לטפל בהם.

ועדת הכנסת תיסקנה במידה ניכרת את ענין השכר של חברי הכנסת, ובמידה לא קטנה כל כך גם את זכויות הגימלאות. במיוחד אני רוצה לציין, שרק לפני ימים אחדים קיבלנו כללים לגבי שירותי ריפוי וסיעוד. אני רוצה להזכיר באופן מיוחד את התיקון שקיבלנו לגבי חברי הכנסת הראשונה, הסזכה אותם בגימלאות של 20%.

עוד ענין חשוב בעבודתנו שרציתי לציין הוא זה, שטיפלנו בדוח הראשון של נציב תלונות הציבור.

נוסף לכל אלה טיפלה הוועדה בשורה ארוכה של פירושים לחקנון והשלימה דברים שהתקנון לא עמד עליהם.

לאחרונה אני יכול לומר, שוועדת הכנסת יכולה להתברך על ששמרה על סגנון הכנסת, ובמידה שהובאו בפניה תלונות הנוגעות לדברים החורגים מן הכיוון המקובל, נהגנו - כך נראה לי - בהתאפקות רבה, אך מתוך סגמה לשמור על סגנון הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון:

כסיון הדברים הקצרים האלה אני רוצה להודות ליושב-ראש הכנסת ולסגניו יושב-ראש הכנסת על שיתוף הפעולה בינינו. אני רוצה להודות, בשמי אני, לכל חברי הוועדה על שיתוף הפעולה שהיה בתוכנו. אני מודה ליועצים המשפטיים היושבים בתוכנו - לד"ר קיטרון, למר קלוגמן ולמר בר-זכאי, וכמו כן למר שר שאיננו בארץ. אני רוצה להודות למזכירת הוועדה שלנו, מזל ברפי, עבור עבודתה המסורה בוועדה. אני רוצה להודות למזכיר הכנסת ולכל עובדי הכנסת שעזרו לנו בעבודתנו.

עוד מעט נתפזר ועל כן אני רוצה לברך את כל חברי הוועדה בפגרה טובה, ואם מותר לומר - אני מברך את כל חברי ועדת הכנסת שיזכו להתראות בכנסת השמינית.

יו"ר הכנסת י. שטיינברג:
אדוני היושב-ראש, חברי הוועדה הנכבדים, עוזרי הוועדה, יועציה ועובדיה, למעשה כל מה שהיה לי לומר אמר כבר יושב-ראש הוועדה. אני רק אחזור אחריו בכמה משפטים ובכמה הדגשות.

קודם כל אני רוצה להעריך את עצם קיומה של ועדת הכנסת, שהיא למעשה כנסת זוטא. כאשר רוצים להעריך משהו, יש לחשוב: מה היה לולא היה קיים? אם לא הייתה לכנסת ועדת הכנסת, הסופגת את הרעמים, את המתחיות ופותרת שאלות, הייתה המליאה הופכת להיות גהינום. לאחר שוועדת הכנסת מכטלת את המתחיות ומביאה למליאת הכנסת דברים מוגמרים, יכולה מליאת הכנסת לעשות את עבודתה בצורה סדירה.

יחד עם זאת אני סבור שאנחנו חייבים ליתן את הדעת על עבודת המליאה בדברים הנוגעים לתקנון ושאינם נוגעים לתקנון. נדמה לי שאנחנו חייבים להיות ערים לעובדה שבציבור יש ביקורת על המליאה הציבורי מעריך את הוועדות, גם משום שדיוניהן אינם פתוחים, גם משום שדיוניהן ענייניים וגם משום שהוועדות מסכמות דברים, חוקים ומסיקות מסקנות, ואילו לגבי המליאה יש לציבור ביקורת. מדברים על חוסר נוכחות או על סיעוט נוכחות בדיונים - דבר שהוא בנפשה של התודעה הפרלמנטרית. אנחנו חייבים להיזהר על נפש תודעת הציבור מבחינת הדמוקרטיה הפרלמנטרית. אם יזלזל הציבור בדמוקרטיה הפרלמנטרית, איננו יודעים להיכן נגיע. ויש זלזול. אני מבקש שנשמע ונאזין לרחשי שיש בציבור בענין זה. נזדמן לי לקרוא במאמרים, בפליטות ולמצוא בין השיטין שיש זלזול בעצם קיומה של המליאה, והכל נובע מכך שבאים לכנסת, יושבים בישיע ורואים אולם ריק.

אני דבק בשני דעות, שדיברתי עליהם ואדבר עליהם גם השבוע במליאה עם סיום הכנסת. הרעיון האחד - יש להחזיר לענין השאילתות את חיוניותן, להפוך אותן למוקד של חיוניות במליאת הכנסת. אני יודע שזה די מסובך לגבי הנוגעים בדבר, אך נצטרך להתגבר על כך. עלינו להפוך את ענין השאילתות מעול - עול על הכנסת, עול על השרים, שאיננו צותן תוצרת הראויה להערכת המליאה - למוקד מושך ומרתק.

הרעיון השני שאני דבק בו הוא שיבוי בענין הדיון בסקירות המשרדים. אני יודע שאנחנו כולנו מאד שמרנים - וטוב שאנחנו שמרנים ושמרנים על נוהלים, תקדימים וצורה שנהגנו בו - אבל צריך גם ערנות לשנות בשעת הצורך. נראה לי שהדיון בסקירות על המשרדים הוא דבר המכביר על מליאת הכנסת. אין ספק שנחוץ וחשוב שכל משרד יהיה נתון לביקורת אחר פעולותיו, אבל אני דבק ברעיון שנעביר את הדיון הזה לוועדות המתאימות, שתקיימנה ישיבות פתוחות. הדיון בוועדות יהיה במתכונת הדיון במליאה: השר ירצה, ולאחר מכן יתקיים בוועדה דיון פתוח, וכל חברי הכנסת המעוניינים בנושא יוכלו להצטרף לדיון זה. נראה לי שאם נוציא נושא זה מן המליאה, הוא יזכה ליתר תשורה. האינטרס של הוועדה יגרום לכך שיהיה יתר פירסום, השר יהיה נשכר, הוועדה תהיה נשכרת והענין יהיה נשכר. אני מבקש לחשוב על ענין זה, ולחשוב ברצון פתוח, זו מהפכה בדבר מקובל, אבל מהפכה טובה שתחייב את הוועדות ותוריד עומס מן המליאה. דיון בכנסת על נושא שאיננו מדיני או כלכלי חשוב כמו דיון על פעולות המשרד, מוריד את המתח ואת הענין. את מליאת הכנסת צריך להשאיר בשביל דברים "חמים" יותר, מרתקים יותר.

היו"ר י. י. שטיינר:

יושב-ראש הוועדה הזכיר אי אילו נקודות בתקנון הטעונות תיקון, כמו מסקנות הוועדות וכיוצא באלה. אלה הם דברים שוועדת הכנסת הנאה תיתן עליהם את הדעת, ואני מקווה שתמצא את הנוסח המתאים לתיקונם של הדברים. אותם שני רעיונות שהזכרתי קודם הם בגדר חידוש ושינוי בסדר, וכסובן שרק ועדת הכנסת של הכנסת השמינית תוכל לאשר אותם, אם נגיש לה הצעה, המלצה, שהיא פרי נסיוננו, ואני מקווה שוועדת הכנסת של הכנסת השמינית תעריך את הנסיון של הוועדה הזאת. כמו כן אני מקווה, כפי שמקווה יושב-ראש הוועדה, שהרכב ועדת הכנסת של הכנסת השמינית יהיה זהה להרכב הוועדה הזאת.

עוד נקודה, ובה אסיים: ועדה זו בחרה שתוכה את הוועדה לפניות הציבור, העושה את עבודתה בצניעות. אני נמצא ליד האבניטים של נושא זה, והכרתי אותו כאשר הייתם עדיין יושב-ראש ועדת הכנסת והגנתי עליו בעזרת המנחה ברקת, שדבק בעניין זה. כאשר הוקמה המסגרת של צניב תלונות הציבור, נראה היה שיהיה בכך כדי לפתור את הבעיות כולן. אך מסתבר שלא. יש תלונות של הציבור, יש תלונות לביטור, אך יש גם פניות של אזרחים, ביחוד אזרחים קשי יום, קשי גודל, שאינם מבינים, אינם יודעים איך להסתדר - פניות שאינן בתחום העניינים של צניב תלונות הציבור. חשיבותה של הוועדה לפניות הציבור לא זו בלבד שנשארה כפי שהיתה לפני קום צניב תלונות הציבור, אלא שעכשיו, לדעתי, היא חשובה עוד יותר מאז. בדוחות הוועדה מופיעים מספרים, מספרים יבשים, אך מאחורי כל מספר בעיה אנושית של אדם, של משפחה, של קבוצת אנשים, בעיה של שבת שבת ליד בנין הכנסת, שבת דעב. מצאתי לנכון להדגיש את חשיבותה של הוועדה הזאת, כדי שכל חברי הוועדה יתנו דעתם על כך.

גם אני מצטרף לברכה ולתודה של יושב-ראש הוועדה ליועצי הוועדה - איש איש בשמו - למזכירים, למזכירות, לקצבניות, למזל ברפי, וכסובן לחברי הוועדה. כולם יבואו על הברכה.

א. רוזיאל-גאנר:

אדוני היושב-ראש, כנסת זוטא נכבדה, אינני יודעת מדוע עלתה בחלקי הזכיה הגדולה הזאת, אולי משום שהיושב-ראש רצה להחיל את הרציפות באופן רטרואקטיבי. בכנסת ישימת רציפות לגבי היסוס הבאים, אבל כנראה הרציפות היא גם לאחור, מכיוון שאני חבדת ועדת הכנסת מאז הכנסת הראשונה. אני מברכת את כל חברי הוועדה, את יושב-ראש הוועדה, את יושב-ראש הכנסת וסגניו ואת כל חברי היסודיים העוזרים לוועדה בעבודתה.

נדמה לי שיש הבדל מסויסם בין ועדת הכנסת בימים ההם לבין ועדת הכנסת בעבודתה בימינו אלה, ולא רק מפני שתמיד שרויה הילה על העבר. בימים ההם, בימי הכנסת הראשונה ואפילו השנייה, היו מאבקים גדולים על עצם ציבוש התקנון, על תוכנו, על צורתו, על מנהגים והתנהגויות בכנסת. עכשיו כל זה כבר ישנו והוא קופא על שמרים - לפעמים קפוא, לפעמים כפוי. לפעמים גם יש הרגש כאילו חל איזה כיסוס, כיוון שהקו המנחה את יצירת התקנון - מלבד הדאגה לעבודה השוטפת היומיומית הארגונית - הוא השמירה על זכויות האופוזיציה. אין דמוקרטיה בלא אופוזיציה, ואין דמוקרטיה בלא שמירה על זכויות האופוזיציה, ומשעה שהחלו לכרוס בזכויות האופוזיציה באמצעות התקנון, יש איזו הרגשה של ירידת המתח. לא כל שינוי ראוי לשם "תיקון", ואמנם נעשו בתקנון שינויים, שיש לי ספקות חמורים מאד אם אמנם היו תיקונים.

אני מאחלת, איפוא, לכנסת השמינית ולכל אלה שתבאנה אחריה, שיימצא בהן מחדש הרוח והרצון לא לשקוע בשגרה היומיומית, אלא לראות את הכנסת באור הנכון, כמפקדת על הדמוקרטיה במדינת ישראל.

י. רפאל:

עם כל חילוקי הדעות שבתוכנו עובדת הוועדה הזאת תוך הבנה, ריעות ויחסים חברתיים, וזה העיקר. עכשיו אנחנו יוצאים למערכה, לדרך, ואני אוסר לכולכם: אל תרגזו בדרך, אל תרגזו יותר מדי, ונשוב לכאן כולנו, כל אלה הרוצים בכך - כי אלה שאינם רוצים לא ישובו - לעבודה בוועדה הזאת. אני מאחל לכם ששוב רגועים, שלווים ושקטים להמשיך העבודה החשובה של בית המחוקקים.

מ. ברעם:
יהודי חשוב, רופא, השתתף פעם בישיבה מסושכת, וכאשר הגיע תורו לדבר, אמר: אני מודה בעד העובדות שלא נתתם לי, בעד הסנדביצ'ים שלא נתתם לי. כך גם אני אומר, ולכן יהיו דברי קצרים.

נדמה לי שחברת-הכנסת רזיאל-נאור, חבר-הכנסת רפאל ואולי גם חבר-הכנסת ביבי הם מהוותיקים שבוותיקים בוועדת הכנסת ויש להם המסקנות בוועדה זו. אינני יודע אם הכרתם את יושב-ראש ועדת המסנה לעניני שכר, אבל הפעם גסרה ועדה זו כמה דברים טובים וחשובים.

גם אני רוצה להצטרף לדברי המברכים. עבודת ועדת הכנסת אינה עבודה קלה. מתי אנחנו מתעוררים? כאשר קורה דבר מה, אבל כאשר הכל הולך למישרין, כשאינן בעיות, לא דואג איש להסריד אותנו. כאשר קורה משהו, אנו בבחינת אלה שמהם באים לתבוע את התשובה.

אני רוצה להודות מקרב לב לכל חברי הוועדה, ליושב-ראש הוועדה, ליושב-ראש הכנסת, שמגיע לו "ישר כוח". בזמן היותו היושב-ראש הקודם של ועדת הכנסת היה לו חלק חשוב בדברים רבים. היה לי נעים לעבוד איתכם, ואני מקווה שנמשיך לעבוד בכנסת השמינית. כה לחי ליושב-ראש ועדת הכנסת, לחברי הוועדה כולם, וכמו כן אני רוצה להודות לחברי ועדת המסנה על העבודה המסורה שעשו, למשפטנים ולמסייעים בדבר - לכולכם התודה והברכה.

י. גולן:
חברי הוועדה, אני הייתי בדרך כלל חבר צעיר בוועדה זו, אם כי חבר ותיק בכנסת. ירשתי את מקומו של הפרלמנטר הוותיק, פנחס רוזן, שגילה תכונה יפה: למחרת התפטרותו מן הממשלה, התייצב כחבר כנסת פשוט מן השורה ועבד עבודה יומיומית מאד ערה. הייתה זו דוגמה נאה, וראוי שגם אחרים יראו בו דוגמה.

ארוני היושב-ראש, הוועדה הזאת הייתה דינאמית מאד. היא ניסתה לעקוב אחר מהלך חייה של הכנסת וניסתה לתקן כמה קטעים בחיי הכנסת שנחאו לה כלקושים. אני רוצה לעמוד על קטע אחד, שכבר הזכיר יושב-ראש הכנסת - המליאה. אני שיין לאלה שאינם סבורים שכל חבר כנסת צריך לשבת במליאה בכל שעות הישיבה, ואת זאת אני מנסה להשנייד גם לקהל, כי כולנו יודעים שאין פגישה, אין ערב של שאלות ותשובות מבלי שהשאלה הזאת תצוץ. יחד עם זאת אני חייב לציין שבכנסת השביעית חלה הדרדרות. מצב כזה לא היה. אני חבר הכנסת מהכנסת הרביעית זו השנה הארבע-עשרה, וכאשר אני עושה השוואה, אני יכול לקבוע שחלה בכנסת הזאת הדרדרות חמורה ביותר. אנחנו מקיימים ישיבות באולם ריק, לפעמים בנוכחות חבר-כנסת אחד או שניים, ובנושאים חשובים ביותר. אני יודע שחברת-הכנסת רזיאל-נאור רגישה מאד לענין היוניות של הכנסת. היא מעוניינת בדיעבד רציניים, רחבים יותר, מתנגדת תמיד לצמצומים ורוצה בתוספת שעות לדיון. גם אני הייתי רוצה בזאת, אבל כשאני רואה כיצד מתדרדר דיון שהקצבנו לו שלוש-ארבע שעות, צד לי. אני חושב שאנו גורמים בזק לדמוקרטיה הפרלמנטרית. אני סבור שדאגתנו הראשונה צריכה להיות נתונה לענין זה. אני יודע שהשאלתה יכולה אולי להיות אחת התרופות לכך, אבל היא לבד לא תפתור את הבעיה. מי שיחזור לכנסת השמינית יצטרך לתת דעתו לנושא זה.

לסיום אני מאחל לכולנו, שכל אחד מאיתנו יצליח במערכתו הוא, ונראה את עצמנו משיכים כלוחמי הדמוקרטיה הפרלמנטרית הישראלית.

הי"ד א. אנקורי: אני מודה לכולכם.